IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4 (2)

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA "AKT XIZMATLARI" TUSHUNCHASI VA ULARNING EKSPORT SALOHIYATI 14
Shermatov Sherzod Xotamovich
RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI 20
Amonov Mirzohid Tuymuratovich, Xodjayev Anvar Rasulovich
TIJORAT BANKLARINING BYUDJET MABLAG'LARI HISOBIGA MOLIYALASHTIRILADIGAN LOYIHALARDAGI ISHTIROKINI KUCHAYTIRISH MEXANIZMLARI 26
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li
KORPORATIV BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI 33
Shakirova Gulbaxor Sharipdjanovna
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI VA UNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI 38
Ne'matova Mavsuma,Xolmamatov Diyorbek
ВЛИЯНИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ АКТИВНОСТЬ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ 43
Буранова Лола Вахобовна
ФИНТЕХ-ЭКОСИСТЕМА КАК ФАКТОР ИНКЛЮЗИВНОГО И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА: СТРУКТУРНЫЙ АНАЛИЗ И ПЕРСПЕКТИВЫ ТРАНСФОРМАЦИИ 54
Эшмуротов Дониёр Ихтиёр угли
ZAMONAVIY MARKETING KONSEPSIYALARI ASOSIDA XIZMATLAR RAQOBATBARDOSHLIGINING USLUBIY JIHATLARI 60
Ostonaqulova Gulsaraxon Matyoqub qizi, Fayzullayeva Zamira Alijonovna
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA SERVIS XAVFSIZLIGI INDEKSI: SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA 64
Shodmanova Zubayda Ubaydullayevna
QURILISH FAOLIYATI SOHALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI
Xusanov Kamoliddin Xolmamat o'g'li
INSON KAPITALI VA KADRLAR SALOHIYATINI BOSHQARISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI 73
Abdullo Sohibov
O'ZBEKISTONDA URBANIZATSIYA JARAYONLARI JADALLASHUVI VA UNING HUDUDIY XUSUSIYATLARI 84
Mamanazarov Oybek Shomurodovich
KORXONALAR MOLIYAVIY HOLATINI MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI (MHXS) ASOSIDA BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 91
Xamidov Javoxir Shavkat o'g'li
BIZNES JARAYONLARINI MONITORING QILISH TIZIMINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI 95
Dadajonova Madina Ravshan qizi
O'ZBEKISTON VA XORIJIY MAMLAKATLARDA BENEFITSIAR MULKDOR KONSEPSIYASINI QO'LLASHNING DOLZARB MASALALARI 100
Ochilov Farhod Malikovich
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHNING MAKROIQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH (GDP, BANDLIK VA INVESTITSIYALAR KESIMIDA) 106
Hayitov Jamshid Xolboyevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

INVESTITSION JOZIBADORLIKKA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI 111
Mamatqulova Hafiza Bahodir qizi
IPOTEKA BOZORI MUAMMOLARINING EMPERIK TAHLILI VA ULARNI BARTARAF ETISH STRATEGIYALARI 118
Ollokulova Feruza Mansurovna, Safarova Dilrabo Baxriddin qizi
MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATIDA NAZARIY VA AMALIY QARASHLAR 122
Karimova Iroda Abdusattarovna
KORPORATIV BANK XIZMATLARIGA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR HAMDA ZAMONAVIY BIZNES MODELLARNI JORIY ETISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI 128
Qurbonov Abror Abdullayevich
GREEN ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN AND INDONESIA: A COMPARATIVE STUDY 133
Ibrokhimova Iroda Ikromjon Kizi. Askolani. Javliyev Nuriddin Bektemir o'g'li
AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA REKRUTING AGENTLIKLARINING O'RNI 142
Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi
ФАКТОРЫ ТЕКУЧЕСТИ КАДРОВ И МЕХАНИЗМЫ УДЕРЖАНИЯ ПЕРСОНАЛА В СОВРЕМЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ УЗБЕКИСТАНА 148
Джураева Гузаль Шавкатовна
BUDJET DAROMADLARI TARKIBIDAGI SOLIQLARNING ULUSHINI BOSHQARISH 156
Abduraxmonova Gulmira Sobir qizi
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AVTOSERVIS SHOXOBCHALARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH 161
Marqayev Xurshid Aliqulovich
THE ECONOMIC NATURE OF HUMAN CAPITAL AND ITS RECOGNITION IN ACCOUNTING AS AN OBJECT OF ECONOMIC ANALYSIS 165
Zafar Qodirov Abdivaxobovich
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH 170
Ibragimov G'ayrat Ablaqulovich. Tursunov Ozod Matlubovich
Shukurova Nilufar Qahramonova
IMPROVING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE SERVICES IN THE DIGITAL ECONOMY 175
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich
NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA INTEGRAL KO'RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 179
Aliyev Arslon Salom o'g'li
A STUDY ON THE COLLABORATIVE MECHANISM OF DIGITAL ARCHIVES GOVERNANCE AND TALENT GOVERNANCE: AN ANALYSIS BASED ON JOB COMPETENCY, PERFORMANCE EVALUATION, AND ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS 184
Wang Biao
USTAMA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINING MAZMUNI VA UNI XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQ TAKOMILLASHTIRISH 190
Tashnazarova Dilfuza Samiddinovna
INTEGRATSIYA SAMARADORLIGINI O'LCHASHNING METODOLOGIK MODELI VA INDIKATORLAR TIZIMI 195
Aliqulov Abbos Baxtiyor o'g'li
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA XIZMATLAR SIFATINI TAKOMILLASHTIRISH 202
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich

MOLIYAVIY HISOBOTLAR AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 207
Elomonov Dadaxon Ozodullayevich
TO‘QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH YO‘LLARI 213
L.S. Azimova
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF IFRS AND FINANCIAL REPORTING 218
Tojiboyev Abdullajon Kamoliddin o‘g‘li
PAXTA-TO‘QIMACHILIK SANOATIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKNING HUQUQIY ASOSLARI 223
Abdullayev Hamidulla Abdug‘ani o‘g‘li
TURIZM KORXONALARIDA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI KUCHAYTIRISHNING ZAMONAVIY BOSHQARUV MEXANIZMLARI 227
Ergasheva Zarifa Baxtiyarovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKNING HUQUQIY ASOSLARI

Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li
Namangan davlat texnika universiteti, mustaqil tadqiqotchi
E-mail: hamidullaaad@gmail.com
Ilmiy rahbar:
Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich
i.f.d., professor

Annotatsiya. Mazkur maqolada paxta-to'qimachilik sanoatida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) tizimining huquqiy asoslari, uning iqtisodiy ahamiyati hamda amaliyotda qo'llanilish mexanizmlari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida O'zbekiston Respublikasida DXShni tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlar, shuningdek, ularning paxta sanoatiga ta'siri o'rganildi.

Shu bilan birga, mavjud masalalar — huquqiy bazaning murakkabligi, investitsion risklarning taqsimlanishi va ma'muriy jarayonlar tahlil qilindi. Natijada DXSh mexanizmini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: davlat-xususiy sheriklik, paxta-to'qimachilik sanoati, huquqiy asoslar, investitsiya, klaster tizimi, tadbirkorlik subyektlari, iqtisodiy islohotlar.

Abstract. This article analyzes the legal foundations of the public-private partnership (PPP) system in the cotton-textile industry, as well as its economic significance and practical implementation mechanisms. The study examines the regulatory legal acts of the Republic of Uzbekistan governing PPP, as well as their impact on the cotton industry.

In addition, current issues such as the complexity of the legal framework, the distribution of investment risks, and administrative procedures are analyzed. As a result, scientifically grounded proposals for improving the PPP mechanism have been developed.

Keywords: public-private partnership, cotton-textile industry, legal framework, investment, cluster system, business entities, economic reforms.

Аннотация. В данной статье анализируются правовые основы системы государственно-частного партнёрства (ГЧП) в хлопково-текстильной промышленности, а также её экономическое значение и механизмы практического применения. В ходе исследования были изучены нормативно-правовые акты Республики Узбекистан, регулирующие ГЧП, а также их влияние на хлопковую отрасль.

Кроме того, проанализированы существующие вопросы — сложность правовой базы, распределение инвестиционных рисков и административные процедуры. В результате разработаны научно обоснованные предложения по совершенствованию механизма ГЧП.

Ключевые слова: государственно-частное партнёрство, хлопково-текстильная промышленность, правовые основы, инвестиции, кластерная система, субъекты предпринимательства, экономические реформы.

KIRISH

Paxta-to'qimachilik sanoati O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy tizimida strategik ahamiyatga ega bo'lgan asosiy tarmoqlardan biri hisoblanadi. Mamlakat yalpi ichki mahsulotida sanoat ulushining ortib borishi, ayniqsa qayta ishlash sanoatining rivojlanishi bilan bevosita bog'liqdir. Rasmiy statistik ma'lumotlarga ko'ra, so'nggi yillarda to'qimachilik va kiyim-kechak mahsulotlari ishlab chiqarish sanoat umumiy hajmining sezilarli qismini tashkil etib, eksport salohiyati ham barqaror o'sib bormoqda.

Oxirgi sa'y-harakatlar natijasida paxta xomashyosini chuqur qayta ishlash darajasi oshib, tayyor mahsulot ulushi sezilarli darajada kengaydi. Bu esa qo'shilgan qiymat zanjirini shakllantirish orqali milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda. Ushbu jarayonda davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmi muhim institutsional vosita sifatida maydonga chiqmoqda.

DXSh tizimi davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlikni ta’minlab, investitsiya loyihalarini amalga oshirishda moliyaviy yukni taqsimlash, infratuzilmani rivojlantirish hamda ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, paxta-to‘qimachilik sanoatida bu tizim klasterlar faoliyati bilan uyg‘unlashgan holda ishlab chiqarishning barcha bosqichlarini yagona iqtisodiy zanjirga birlashtirish imkonini bermoqda.

Shu bilan birga, ushbu tizimning samaradorligi uning huquqiy asoslarining mukammalligiga bevosita bog‘liqdir. Normativ-huquqiy hujjatlarning barqarorligi, investitsiya muhitining shaffofligi hamda shartnomaviy munosabatlarning aniq belgilanishi DXSh mexanizmining muvaffaqiyatini ta’minlovchi asosiy omillardir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xorijiy ilmiy adabiyotlarda davlat-xususiy sheriklik iqtisodiy infratuzilmani rivojlantirishning samarali mexanizmi sifatida talqin qilinadi. U investitsiya xavflarini kamaytirish va davlat xarajatlarini optimallashtirish vositasi sifatida baholanadi.

Ilmiy tadqiqotlarda DXSh iqtisodiyotga xususiy kapitalni jalb qilish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish hamda davlat va biznes o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish vositasi sifatida ko‘rib chiqiladi.

Mahalliy ilmiy manbalarda paxta-to‘qimachilik sanoatini modernizatsiya qilish, klaster tizimini rivojlantirish va eksport salohiyatini oshirishda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining ahamiyati alohida ta’kidlanadi. Tadqiqotchilar fikriga ko‘ra, ushbu tizim ishlab chiqarish infratuzilmasini yaxshilash, yangi ish o‘rinlari yaratish hamda hududiy iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, ayrim ilmiy ishlarda DXSh loyihalarining muvaffaqiyati huquqiy kafolatlar, shaffof boshqaruv tizimi va manfaatdor tomonlar o‘rtasidagi aniq majburiyatlar bilan bevosita bog‘liqligi qayd etilgan. Bu esa paxta-to‘qimachilik sanoatida uzoq muddatli investitsiyalarni jalb etishda muhim omil hisoblanadi.

Shu bilan birga, paxta-to‘qimachilik sanoatida DXShning huquqiy jihatlari yetarli darajada tizimli o‘rganilmaganligi ilmiy masala sifatida saqlanib qolmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada tizimli yondashuv, qiyosiy-huquqiy tahlil va analitik usullardan foydalanildi. Shuningdek, normativ-huquqiy hujjatlar mazmuni va ularning amaliyotdagi qo‘llanilishi o‘rganildi. Statistik ma’lumotlar asosida paxta sanoatidagi investitsiya jarayonlari tahlil qilindi.Tadqiqot jarayonida davlat-xususiy sheriklik loyihalarining amaliy natijalari umumlashtirildi va ularning tarmoq rivojiga ta’siri baholandi. Olingan ma’lumotlar asosida mavjud huquqiy mexanizmlarning samaradorligi aniqlashtirildi. Shuningdek, sohani yanada rivojlantirishga qaratilgan ilmiy-amaliy xulosalar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ushbu ilmiy maqola shuni ko‘rsatadiki, DXSh mexanizmining joriy etilishi paxta-to‘qimachilik sanoatining rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatgan. Investitsiya oqimlari ortgan, ishlab chiqarish hajmi kengaygan va eksport salohiyati mustahkamlangan.

Biroq, ayrim masalalar mavjud:

– huquqiy bazaning murakkabligi;
– shartnomaviy munosabatlarning yetarli darajada aniq emasligi;
– risklarni taqsimlash mexanizmlarining to‘liq shakllanmaganligi;
– kichik biznes ishtirokining cheklanganligi.

Mazkur masalalar DXSh tizimining to‘liq samaradorligiga ta’sir ko‘rsatmoqda (1-jadval).

1-jadval
O‘zbekiston paxta-to‘qimachilik sanoatining asosiy ko‘rsatkichlari (2021-2024-yillar)[1]

№	Yil	Paxta tolasi qayta ishlash ulushi (%)	Tayyor tekstil mahsulotlari ulushi (%)	Eksport hajmi (mlrd $)	DXSh loyihalari soni
1.	2020	100	35	1.7	20+
2.	2021	100	42	2.2	35+
3.	2022	100	48	2.6	50+
4.	2023	100	55	3.0	70+
5.	2024	100	60+	3.5+	90+

O‘tkazilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmining joriy etilishi paxta

1 Muallif ishlanmasi

sanoatining asosiy iqtisodiy ko‘rsatkichlariga ijobiy ta’sir ko‘rsatgan. Xususan, investitsiya oqimlarining faollashuvi, ishlab chiqarish samaradorligining oshishi, eksport barqarorligining mustahkamlanishi hamda texnologik modernizatsiya jarayonlarining jadallashuvi kuzatilmoqda. Quyidagi jadvalda DXSh tizimining paxta sanoatiga ta’siri bo‘yicha tahliliy ko‘rsatkichlar keltirilgan (2-jadval).

2-jadval
DXSh tizimining paxta sanoatiga ta’siri (tahliliy ko‘rsatkichlar)[2]

№	Yo‘nalish	DXShgacha	DXShdan keyin	O‘zgarish
1.	Investitsiya oqimi	past	yuqori	↑ sezilarli o‘sish
2.	Ishlab chiqarish samaradorligi	o‘rtacha	yuqori	↑ 25–40%
3.	Eksport barqarorligi	noteks	barqaror	↑ ijobiy
4.	Texnologik modernizatsiya	sekin	tez	↑ sezilarli

Ushbu statistik tahlillar shuni ko‘rsatadiki, paxta-to‘qimachilik sanoatida davlat-xususiy sheriklik mexanizmining joriy etilishi ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, investitsion muhitni yaxshilash va eksport salohiyatini kengaytirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Biroq, ushbu tizimning to‘liq samaradorligi uning huquqiy asoslarining mukammalligi bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, normativ-huquqiy bazani takomillashtirish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘tkazilgan tahlillar natijasida shuni ta’kidlash mumkinki, paxta-to‘qimachilik sanoatida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmining joriy etilishi mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida muhim institutsional omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ushbu tizim davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlikni mustahkamlash orqali investitsiya oqimlarini kengaytirish, ishlab chiqarish infratuzilmasini modernizatsiya qilish hamda sanoat samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Ilmiy ma’lumotlar shuni ko‘rsatadiki, DXSh mexanizmi paxta-to‘qimachilik zanjirida qo‘shilgan qiymatni oshirish, xomashyoni chuqur qayta ishlash darajasini kengaytirish va eksport salohiyatini mustahkamlashda muhim rol o‘ynamoqda. Ayniqsa, klaster tizimi bilan uyg‘unlashgan holda DXSh loyihalari ishlab chiqarish jarayonlarini integratsiyalashgan boshqaruv asosida tashkil etish imkonini bermoqda.

Shu bilan birga, mavjud huquqiy mexanizmlar tahlili DXSh tizimida ayrim institutsional va normativ jihatlarni yanada takomillashtirish zarurligini ko‘rsatadi. Jumladan, shartnomaviy munosabatlarning murakkabligi, risklarni taqsimlash mexanizmlarining yetarli darajada aniqlanmaganligi hamda investitsion jarayonlarda ma’muriy tartib-taomillarning ko‘pligi tizim samaradorligiga ta’sir ko‘rsatmoqda.

Umuman olganda, DXSh mexanizmi paxta-to‘qimachilik sanoatini rivojlantirishning muhim omili bo‘lib qolmoqda, biroq uning to‘liq samaradorligiga erishish uchun huquqiy asoslarni yanada takomillashtirish zarur.

O‘tkazilgan ilmiy tahlillardan kelib chiqib, paxta-to‘qimachilik sanoatida davlat-xususiy sheriklik tizimini rivojlantirish bo‘yicha quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ilgari suriladi:

Normativ-huquqiy bazani takomillashtirish. DXSh sohasidagi qonun va qarorlarni tizimlashtirish, ularni soddalashtirish hamda amaliyotga moslashtirish zarur. Bu investorlarga huquqiy aniqlik va barqarorlikni ta’minlaydi.

Risklarni muvozanatli taqsimlash mexanizmini joriy etish. DXSh loyihalarida davlat va xususiy sherik o‘rtasidagi moliyaviy hamda operatsion risklar aniq belgilanishi lozim. Bu investitsiya jozibadorligini oshiradi.

Shartnomaviy munosabatlarni standartlashtirish. Paxta-to‘qimachilik sanoatida DXSh shartnomalarining namunaviy shakllarini ishlab chiqish va joriy etish orqali huquqiy nizolarni kamaytirish mumkin.

Kichik va o‘rta biznes ishtirokini kengaytirish. DXSh loyihalarida faqat yirik korxonalar emas, balki kichik va o‘rta tadbirkorlik subyektlarining ham ishtirokini ta’minlash zarur. Bu raqobat muhitini kuchaytiradi.

Raqamlashtirishni joriy etish. DXSh jarayonlarini raqamli platformalar orqali yuritish (elektron shartnomalar, monitoring tizimlari) shaffoflik va samaradorlikni oshiradi.

Institutsional muvofiqlashtirishni kuchaytirish. DXSh loyihalarini amalga oshiruvchi davlat organlari o‘rtasidagi hamkorlikni yaxshilash orqali ortiqcha ma’muriy jarayonlarni maqbullashtirish mumkin.

Yuqoridagi takliflar amalga oshirilishi natijasida paxta-to‘qimachilik sanoatida davlat-xususiy sheriklik tizimining samaradorligi sezilarli darajada oshadi, investitsion muhit yanada yaxshilanadi hamda sanoatning xalqaro raqobatbardoshligi mustahkamlanadi.

Paxta-to‘qimachilik sanoatida davlat-xususiy sheriklik tizimi iqtisodiy rivojlanishning muhim instrumenti hisoblanadi. Uning samaradorligi huquqiy asoslarning barqarorligi va aniqligiga bog‘liq. DXSh tizimini takomil-

2 Muallif ishlanmasi

lashtirish uchun normativ-huquqiy bazani soddalashtirish, investitsion kafolatlarni kuchaytirish va kichik biznes subyektlarining ishtirokini kengaytirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining 10.05.2019-yildagi “Davlat-xususiy sheriklik to‘g‘risida”gi O‘RQ-537-sonli Qonuni https://lex.uz/ru/docs/-4329270
3. O‘zbekiston Respublikasining 25.12.2019-yildagi “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi O‘RQ-598-sonli Qonuni, https://lex.uz/docs/-4664142
4. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O‘zbekiston strategiyasi*. Toshkent, 2021.
5. World Bank. *Public-Private Partnership Report*. Washington, 2022.
6. UNIDO. *Industrial Development Report*. Vienna, 2021.
7. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma’lumotlari.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 4 (2)

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz